

ISBN: 978-9963-677-74-0

MTÜ Mondo
Maailmahariduskeskus
Telliskivi 60 A
10412 Tallinn

Vaata lisainfo:
www.mondo.org.ee
www.maailmakool.ee
www.muudamaailma.ee
www.1maailm.ee

www.TeachMDGs.net

TeachMDGs

Maailmahariduse õppevahend

Sissejuhatus & maailmahariduse meetodid

See materjal on toodetud Euroopa Liidu toel. Materjali sisu eest vastutavad ainult TeachMDG projekti partnerid ning see ei väljenda Euroopa Liidu ametlikke seisukohti.

Autorid

Kerstin Wittig

Nicolina Markidou

Charlotte Dwyer

Emil Metodiev

Indrė Augutienė

Zina Baltrėnienė

Johanna Helin

Projekti juhtimine : Dr. Yiannis Laouris

Tõlged : Kadi Lepik & Irita Raismaa

kujundus : Graphimagination Studios
www.graphimagination.com

Copyright 2012

Eessõna

Me elame aina enam globaliseerivas maailmas, kus kõik on omavahel seotud. Täna maailma kujundab vastastikune sõltuvus peaaegu igas eluvaldkonnas: rahvusvaheline poliitika, liikmelisus rahvusvahelistes institutsioonides, Euroopa Liit, rahvusvaheline kaubandus, riigipiirideülene tööjaotus tööstuslikus tootmises; rahvusvahelised ettevõtted, mis kontrollivad enamikku toiduturgudest, gaasivarusid; majanduslikest ja poliitilistest põhjustest tingitud ränne; konfliktid ning looduskatastroofid jne. Euroopa elatustase, liikumisvabadus ja üha paranevad reisimisvõimalused on muutnud paljudele võimalikuks töö-, õppe- ning puhkusreisid. Lisaks on internet ja mobiiltehnoloogia suurendanud oluliselt ligipääsu informatsioonile, lihtsustades maailma „rikaste“ ja „vaeste“ vahelist suhtlust.

Samal ajal on meie planeet kriisis: rahvusvaheline kogukond pole suutnud tegeleda üleilmsete teemadega, nagu äärmine vaesus, toiduvarud, keskkonna jätkusuutlikkus, vaesusest tulenevad terviseriskid jne. Aastal 2000 võtsid ÜRO liikmesriigid ühehäälselt vastu Aastatuhande deklaratsiooni, millest arenes välja selge tegevuskava 8 üldeesmärgi, 21 konkreetsema eesmärgi ning 60 indikaatoriga. Need arengueesmärgid kutsuvad rahvusvahelist kogukonda üles suurendama üleilmseid püüdlusi rahu, inimõiguste, demokraatia, tõhusa juhtimise, keskkonna jätkusuutlikkuse, vaesuse vähendamise, inimväärikuse, võrdsuse ja õigluse tagamiseks. Ka kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on aastatuhande arengueesmärgid endale ülesandeks seadnud, keskendudes eeskätt 8ndale eesmärgile, st üleilmse arengupartnerluse loomisele ja tugevdamisele.

Kuidas mõjutavad need globaalsed väljakutsed ja eesmärgid tänapäeva noori? Kuidas mõjutavad need noorte haridust; kuidas klassiruumides toimuvaid arutelusid? Et mõista meie endi täna elu, tuleb paremini mõista globaalsest konteksti, milles me tegutseme. Käesolev õppematerjal püüabki seda teha, aidates õpilastel aduda globaalseid seoseid ja nende mõju meie igapäevaelule. See pakub aktiivset õppevormi, võimaldades õppijail aktiivselt uurida, avastada, arutleda, küsida ja mõista globaalseid vastastikuseid seoseid, lisaks aru saada ka õpilase enda võimalustest panustada õiglasemasse maailma. Eesmärgiks on nii õpilaste oskuste, hoiakute ja teadmiste kui ka globaalse ebavõrdsuse põhjuste ja tagajärgede mõistmise suurendamine. Loodetavasti aitab see kaasa aktiivsete ja vastutustundlike maailmakodanike kasvatamisele.

Käesolev õppevahend on välja töötatud Euroopa Liidu poolt rahastatud projekti „TeachMDGs“ raames, mis on ellu viidud Eesti, Leedu, Bulgaaria, Küprose ja Šotimaa organisatsioonide poolt. Projekti põhieesmärk on tõsta teadlikkust ja suurendada avalikkuse toetust aastatuhande arengueesmärkidele, kaasates seejuures täiendõppeasutusi, õpetajaid ja õpilasi kohaliku eluga seostuvate õppevahendite väljatöötamisse. Arengueesmärkide propageerimisel keskendutakse eelkõige Sahara-tagusele Aafrikale. Läbi laiapõhjalise põhihariduse ja õpetajate täiendkoolituse püütakse neid integreerida ka Eesti, Leedu, Bulgaaria ja Küprose haridussüsteemidesse.

Kuigi raamistik ja metoodiline lähenemine on projektirühma ühistöö, on iga õppevahend koostatud vastavalt konkreetse riigi kontekstile ja õppekavale. Need on välja töötatud koostöös õpetajatega, kes on aidanud luua erinevate vanuserühmade arenduskava, ühildades seda õppeainetega, katsetades erinevaid tegevusi ja toetades meeskonda oma kogemuste ning nõuannetega.

Käesolev õppevahend annab lühiülevaate globaalse õppe raamistikust ning pakub valiku põhilisi interaktiivseid õppemeetodeid ja klassitegevusi, mida saab kohandada erinevatele teemadele. Näiteks miks-miks-miks-ahelat on võimalik kasutada rände, vaesuse vm põhjuste uurimiseks ja nende üle arutlemiseks. (Inimesed migreeruvad Euroopasse. > Miks? Sest nad ei tunne end kodumaal turvaliselt. > Miks? Sest seal on relvakonflikt. Perekond on vaene. > Miks? Sest vanemad ei leia tööd. > Miks? Sest kohalik tehas ei suutnud oma töötajatele palka maksta. > Miks? Sest ekspordihinnad langesid oluliselt.)

Veel enam, õppevahend sisaldab fotokogu, mida saab vajadusel eraldi kasutada. Albumis olevad fotod portreerivad olukordi kogu maailmast, muuhulgas teemadel, nagu perekond, toit, kodu ja kool. Iga teema sisaldab ka üht fotot Eestist. Fotod ärgitavad mõtisklema ja arutlema üleilmsetel teemadel, maailma mitmekesisusest, riikidevahelistest ja riigisisestest erinevustest/sarnasustest ning seostest meie elus. Fotodega kaasas olev juhend annab nõu, kuidas neid fotosid klassis kasutada.

Suurema valiku fotosid leiab allalaadimiseks kodulehelt teachmdgs.net alamkataloogist „Publications“ ning portaali www.maailmakool.ee galeriist ja pildipangast.

TeachMDGs projektimeeskond soovib teile põnevat õpetamise kogemust!

Sissejuhatatus maailmaharidusse

Globaalsed teemad puudutavad meid kõiki, kui püüame mõista maailma, mida iseloomustavad killustatus, konfliktid, kliimamuutus, ebavõrdsus ja vaesus. Maailmaharidus on hariduslik protsess, mille eesmärgiks on õppija varustamine vajalike oskuste, teadmiste ja väärtushinnangutega, mis aitavad toime tulla 21. sajandi väljakutsetega. Maailmahariduse eesmärk on arendada õpilase kriitilist mõtlemist ning võimet astuda vastu ebavõrdsusele, ebaõiglusele ja stereotüüpidele, suurendades austust mitmekesisuse, inimõiguste ja keskkonna vastu. Maailmaharidus aitab õpilasel mõista globaalseid seoseid ja julgustab olema aktiivne, tuginedes sellistele väärtustele nagu solidaarsus, kaasamine ja koostöö.

Käesolev õppevahend põhineb maailmahariduse raamistikul (Global Learning Framework), mis pärineb maailma- ja arenguhariduse kontseptsioonidest. Euroopa Nõukogu Põhja-Lõuna Keskus (North South Centre) kirjeldab maailmaharidust kui „haridust, mis avab inimeste silmad ja meeled globaliseerunud maailma tegelikkusele ning ärgitab neid kujundama maailma, milles leiduks kõigi jaoks rohkem õiglust, võrdsust ja inimõigusi“.

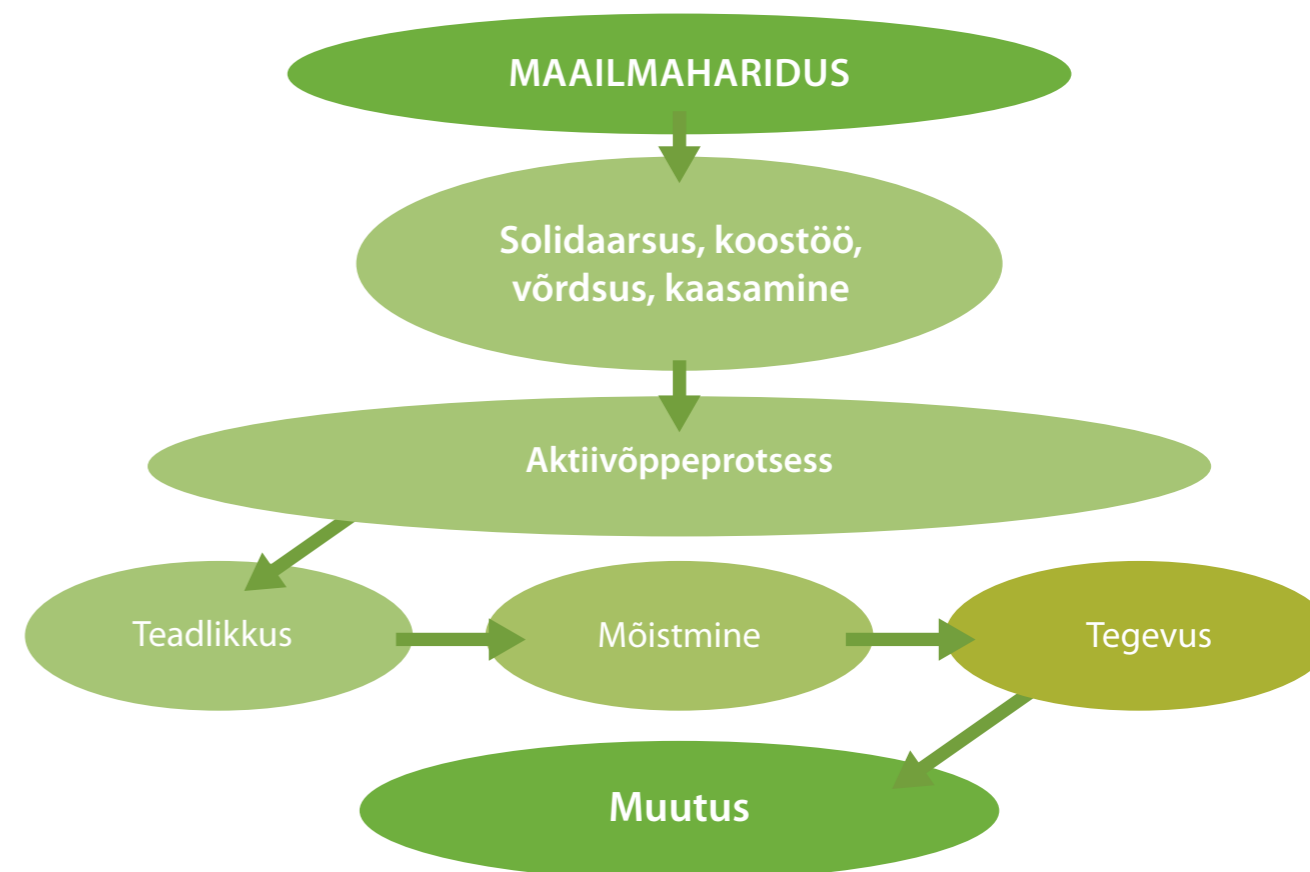
Maailmaharidus käsitleb erinevaid globaliseerumisega kaasnevaid teemasid, nagu tehnoloogiline areng, infoühiskond, kultuuridevaheline suhtlus ja sotsiaalne ebavõrdsus, keskendudes samal ajal üldistele väärtustele ja inimõigustele. Kasutades interaktiivseid õppemeetodeid, püüab maailmaharidus aidata mõista globaliseerunud ühiskonna keerukust ning innustada väljakutsetele reageerima.

Euroopa arengühenduste katusorganisatsioon CONCORD defineerib **maailmaharidust** kui „aktiivõppe protsessi, mis põhineb väärtustel, nagu solidaarsus, võrdsus, kaasamine ja koostöö“. See aitab inimestel globaalsete teemade põhjuseid ja mõjusid mõista, mis omakorda võimaldab teha teadlikke valikuid ning järgmisi samme. Maailmaharidus soodustab kodanike aktiivset võitlust üleilmse vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu. See toetab õiglasemaid ja jätkusuutlikke riiklikke ja rahvusvahelisi poliitikaid, mis tuginevad majanduslikel, sotsiaalsel, keskkondlikel ja inimõigustel.

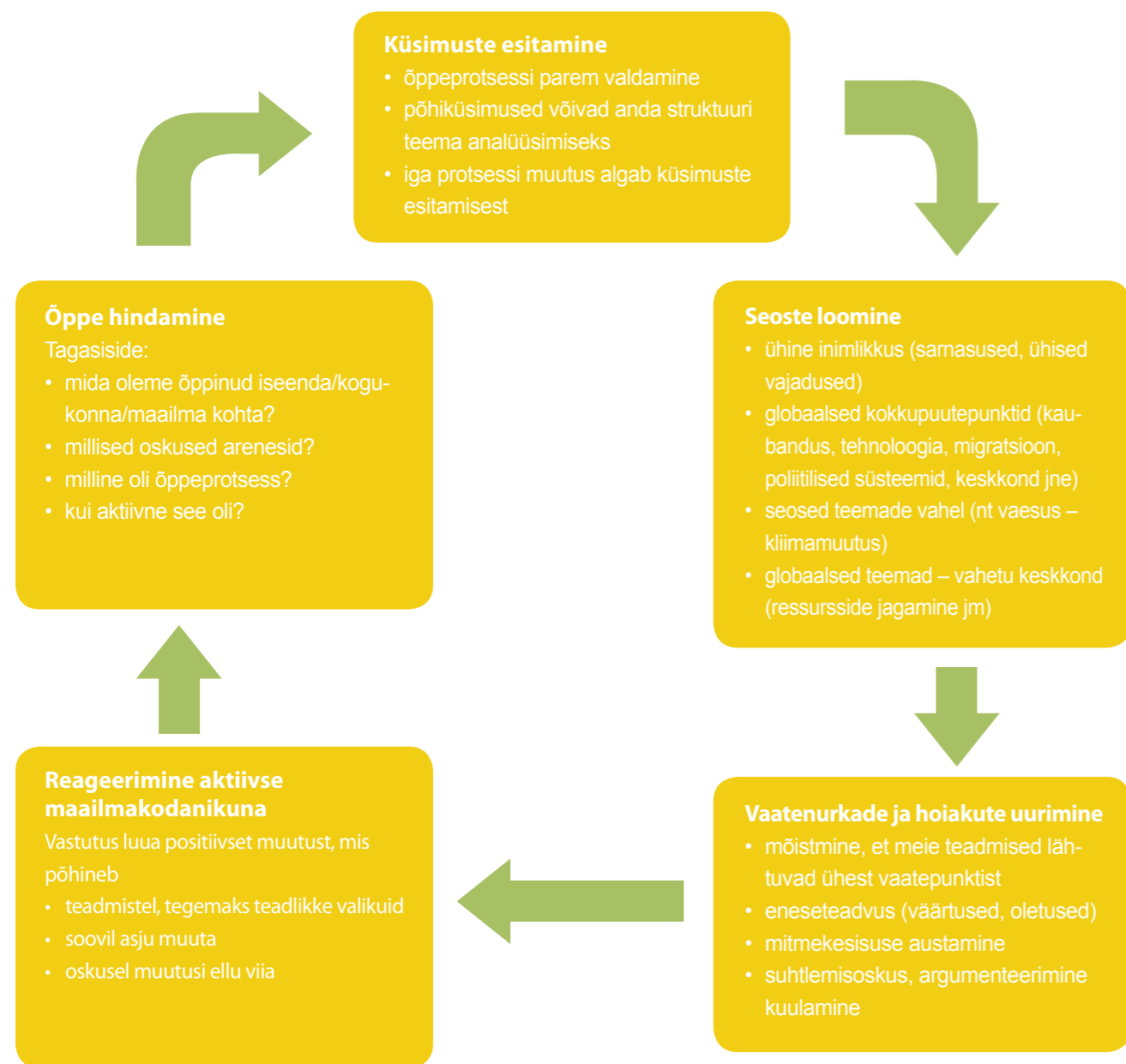
Õppetegevused arendavad õpilaste **oskusi** kriitilises mõtlemises, koostöös, konfliktide lahendamises ja ebavõrdsusele ja ebaõiglusele vastandumises. Keskendutakse **väärtustele ja suhtumisele**, kujundades muuhulgas empaatiavõimet, ühiskonna mitmekesisuse ja inimõiguste austamist. Tekitatakse huvi sotsiaalse õigluse ja võrdsuse, keskkonna ja jätkusuutliku arengu vastu. Lisaks täiendavad need **teadmisi ja arusaamu** globaalsetest teemadest, nende mõjust kohalikul tasandil ja nende omavahelisest sõltuvusest, samuti võimalusest kasutada uusi teadmisi positiivsete muudatuste elluviimiseks.

Aktiivõppe protsessi võib kirjeldada järgmises **maailmahariduse raamistikus**:

Aktiivõppe protsessi võib kirjeldada järgmises maailmahariduse raamistikus :

See õppevahend põhineb maailmahariduse raamistikul, mis keskendub eeskätt õpilaste oskuste arendamisele ja tugevdamisele, soodustades suhtumise muutust koos globaalküsimuste mõistmisega. Materjal on tihedalt seotud Eesti uue riikliku õppekava põhiväärtuste ja läbivate teemadega, lisades neile globaalse dimensiooni. Kõik klassitegevused on õppijakesksed, interaktiivsed ja oskuspõhised. Eesmärgiks on noorte inimeste kaasamine, et neist saaksid aktiivsed vastutustundlikud kodanikud, kes püüdnud õiglasema ja jätkusuutlikuma maailma poole.

METOODIKA Miks-miks-miks-ahel

Mis see on?

See meetod aitab õpilastel uurida erinevate probleemide algpõhjust. See on väga tulemuslik kohaliku ja globaalse reaalsuse vaheliste seoste väljaselgitamiseks, kuna õhutab õpilasi tõstatama küsimust „miks“.

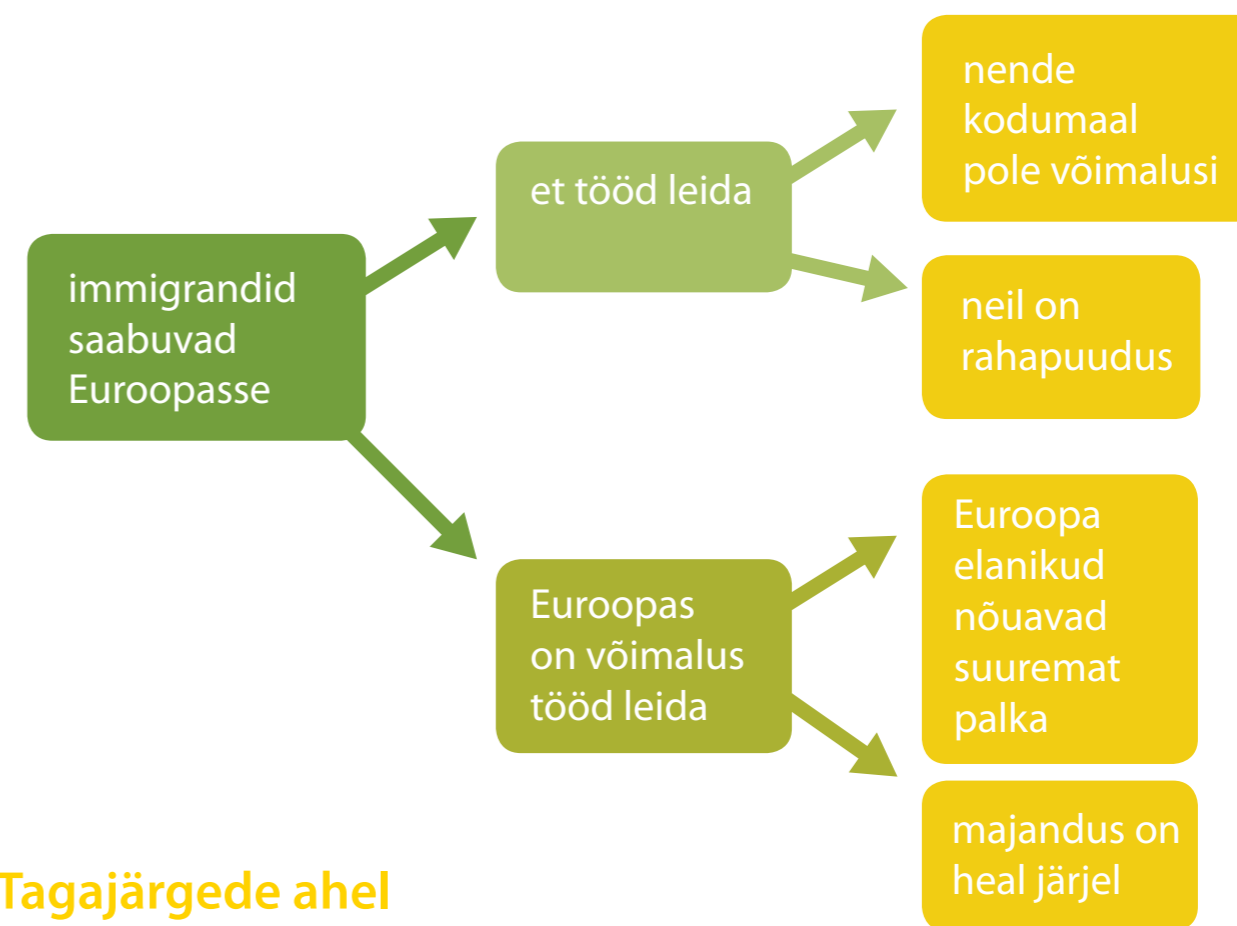
Klassiruumi paigutus: harjutust saab läbi viia kogu klassiga või väiksemates rühmades.

Mida teha?

- Kirjutage kasti sisse probleem, mida soovite uurida. Seejärel leidke kõikvõimalikke põhjuseid, mis antud probleemi tekitavad, esitades küsimust „miks“ nii mitu korda, kui tundub vajalik.

Pärast harjutuse lõpetamist võib õpetaja

- paluda õpilastel täiendada argumenteerimisel tekkivaid seoseid ja tuua välja võimalikud lüngad;
- innustada õpilasi pakkuma lahendusi probleemidele, mis on kirjas parempoolses kastis.

Tagajärgede ahel

Mis see on?

Tagajärgede ahel on n-ö mõttekaart, mis aitab õpilastel uurida mõne sündmuse, teo või nähtuse tagajärgi ja sellega seotud tegevusi.

Metoodika:

- paljastab põhjuse ja tagajärje vahelise seose;
- aitab õpilastel mõista, et kohalikul tegevusel võivad olla globaalsed tagajärjed ja ka vastupidi.

Klassiruumi paigutus: harjutust saab läbi viia kogu klassiga või väiksemates rühmades.

Mida teha?

- Kirjutage ringi sisse probleem või küsimus, mida soovite uurida. Seejärel analüüsige tagajärgi ja neist tulenevaid uusi asjaolusid.

Arengukompass

Mis see on?

Arengukompass on raamistik, mis aitab tõstatada erinevaid teemasid ja nende üle arutleda. Meetodit võib kasutada peaaegu iga õppevahendiga, olgu selleks foto, ese või lugu. See võimaldab õpilastel küsimusi sõnastada ja õppetegevust suunata.

Klassiruumi paigutus: harjutust saab läbi viia kogu klassiga või väiksemates rühmades. Esimesel korral võiks harjutust terve klassiga ühiselt teha.

Mida teha?

Esimesel korral arengukompassi kasutades

- valige välja sobiv foto või ese ja veenduge, et kõik õpilased seda näevad;
- julgustage õpilasi esitama foto/ese kohta võimalikult palju küsimusi. Küsimused võib kirjutada märkmekleepsudele;
- tutvustage kompassi ideed, kus ilmakaarte asemel on neli suunda: looduslik, majanduslik, sotsiaalne ja (poliitiline) otsusetegija. Võimalik, et vajate veidi aega nende mõistete selgitamiseks;
- paluge lastel eelnevalt välja mõeldud küsimused kompassi neljale suunale paigutada;
- lõpuks kontrollige, kas lastel on tekkinud täiendavaid küsimusi, mida nad sooviksid raamistikule lisada.

Erinevad võimalused harjutuse läbiviimiseks

- Kogu klass
Tekitage klassiruumi hiigelsuur kompass koos märkmepaberite ja kirjutusvahenditega neljas kompassi punktis. Veenduge, et kõik lapsed näitaksid küsimuste esitamisel initsiatiivi. Jagage õpilased rühmadesse või paarideks ning paluge neil erinevatesse kompassi punktidesse liikuda ja märkmepaberitele küsimusi kirjutada.
- Rühmad
Iga rühm võib pabertahvlile oma arengukompassi luua, kasutades võimalusel ka erinevaid fotosid või esemeid, ning tulemusi hiljem võrrelda (nt fotot Malawi turust võib võrrelda toidukauplusega Eestis). Õpilastel on võimalus kogeda, kui sarnased või erinevad küsimused tekivad.
- Õpitu edasiarendus

Neid küsimusi saab kasutada uurimistöö algatamiseks. Küsimusi võib rühmitada järgmiselt:

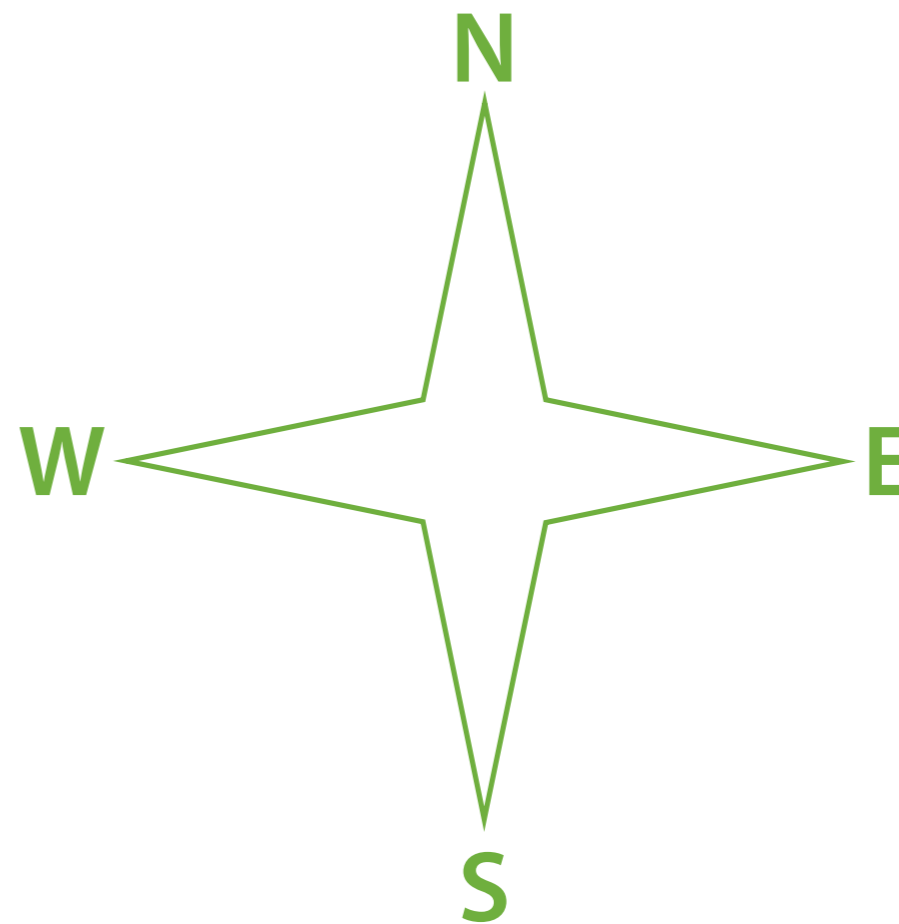
- ✓ kohalikud, riiklikud/rahvuslikud, globaalsed küsimused
- ✓ küsimused, millele oskame kohe vastata; küsimused, millele saame vastust otsida; küsimused, mille üle peab arutlema

Arengukompass

LOODUS

Küsimused looduskeskkonna kohta, nt mis ilm on; milliseid pinnavorme on näha; kuidas mõjutab looduskeskkond inimese elu?

KES OTSUSTAB?

Küsimused, kommentaarid ja tähelepanekud selle kohta, kes omab kohaliku/riikliku/rahvusvahelist võimu. Kas teile meeldiks seda paika külastada? Miks te nii arvate/tunnete? Millist õppevormi kasutate?

MAJANDUS

Küsimused, kommentaarid ja tähelepanekud majanduse kohta, nt milliseid töid inimesed teevad; kes mida omab?

SOTSIAALNE

Küsimused, kommentaarid ja tähelepanekud inimeste kohta, nt milliseid riideid nad kannavad; on nad noored või vanad; mida oskame nende kohta öelda; kuidas mõjutavad neid traditsioonid, kultuur ja ühiskonnastruktuur; mida oskame loodud/ehitatud elukeskkonna kohta öelda?

Liikuv debatt

Mis see on?

See meetod julgustab arutlema vastuolulistel teemadel, millel on erinevaid vaatenurki ja arvamusi. Seda võib kasutada näiteks mõne teema sissejuhatuseks. „Liikuv debatt“ aitab õpilastel mingi kindla teema kohta oma arvamust avaldada, seda põhjendada, oma seisukohti kaitsta, kuulata teiste õpilaste seisukohti ja – olles kaasõpilaste poolt ümber veendud – ka oma esialgset arvamust muuta. Liikudes klassiruumis kahe poole vahel, esindatakse kaht vastandlikku arvamust.

Mida teha?

Kinnitage klassiruumi ühele seinale silt „Nõustun“ (või pilt ülespoole suunatud pöidlaga) ja vastasseinale „Ei nõustu“ (või allapoole suunatud pöidla pilt). Paluge õpilastel seista klassi keskel.

- Õpetaja loeb ette ühe lause (nt „Meie koolis ei ole rassismi“) ja palub õpilastel liikuda ühele või teisele poole klassiruumi, vastavalt sellele, mil määral on nad väitega nõus või mitte.
- Kui igaüks on endale koha leidnud, palub õpetaja mõnel õpilasel oma vaateid selgitada, valides eelkõige neid õpilasi, kes seisavad erinevates kohtades. Õpilastel palutakse oma seisukohti põhjendada.
- Olles kuulanud mõlema poole argumente, küsib õpetaja, kas keegi on oma arvamust muutnud ja sooviks kohta vahetada. Õpilased võivad liikuda vastavalt oma soovile.
- Sama protseduuri korratakse teiste väidetega.

Karussell

Mis see on?

See meetod aitab tekitada arutelu ja õpilastevahelist koostööd, arendades samal ajal nende kriitilist ja loomingulist mõtlemist. Seda võib rakendada mitmel viisil: asetades fotosid või muid esemeid klassiruumi erinevatesse kohtadesse või kasutades erinevaid pabertahvli lehti, millele kirjutatud küsimustele palutakse õpilastel vastata ja oma mõtteid avaldada.

Mida teha?

- Asetage viis erinevat fotot, mis seostuvad viie globaalse teemaga (nt keskkond, mitmekesisus, sotsiaalne ebavõrdsus, globaliseerumine, relvakonfliktid), erinevatesse kohtadesse klassiruumis. Iga foto juurde lisage ka pabertahvli leht.
- Jagage klass viide rühma, nii et iga rühm läheb ühte viiest „peatusest“, seega on iga rühm erineva foto juures. Paluge rühmadel hoolega fotot vaadelda ning panna juuresolevale paberilehele kirja fotoga seonduvad mõtted.
- Kui rühm on oma mõtted avaldanud, paluge neil liikuda edasi järgmise foto juurde, taas fotot uurida ja oma mõtteid jagada, lisades uusi mõtteid eelmise rühma poolt kirja pandule. Jätkake, kuni kõik õpilased on kõigist „peatustest“ läbi käinud.

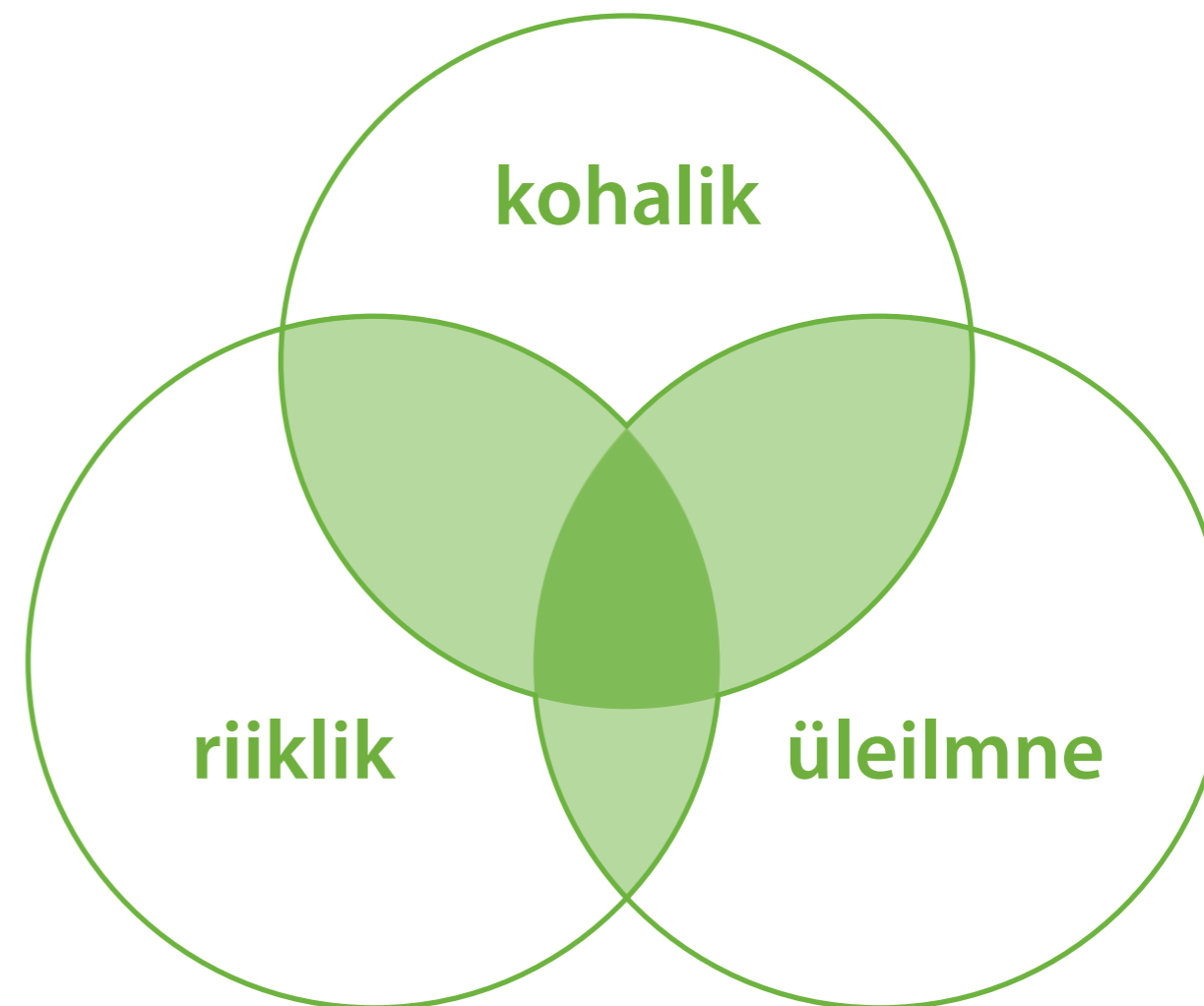
Chapati : kohalik-riiklik-üleilmne

Mis see on?

See meetod aitab õpilastel määratleda probleemi erinevaid tahke kohalikul, riiklikul ja üleilmse tasandil – seega mõista paremini globaalset vastastikust sõltuvust.

Mida teha?

- Joonistage pabertahvlile kolm ringi, mis keskel üksteist läbivad. Need ringid kujutavad kohalikku, riiklikku ja üleilmset tasandit.
- Asetage ringide keskele foto, mis seostub küsimusega, mida tahate arutada. Kui soovite töötada kogu klassiga korraga, jagage õpilased väiksematesse rühmadesse ja andke igale rühmale erinev foto.
- Kui õpilased on rühmadesse jagatud, paluge igal rühmal hoolikalt fotot jälgida ning püüda määratleda, kuidas antud stseen ja fotol kujutatud teema seostub kohaliku, riikliku ja ülemaailmse keskkonnaga. Paluge õpilastel oma mõtted ja arutelu ringide sisse kirjutada.

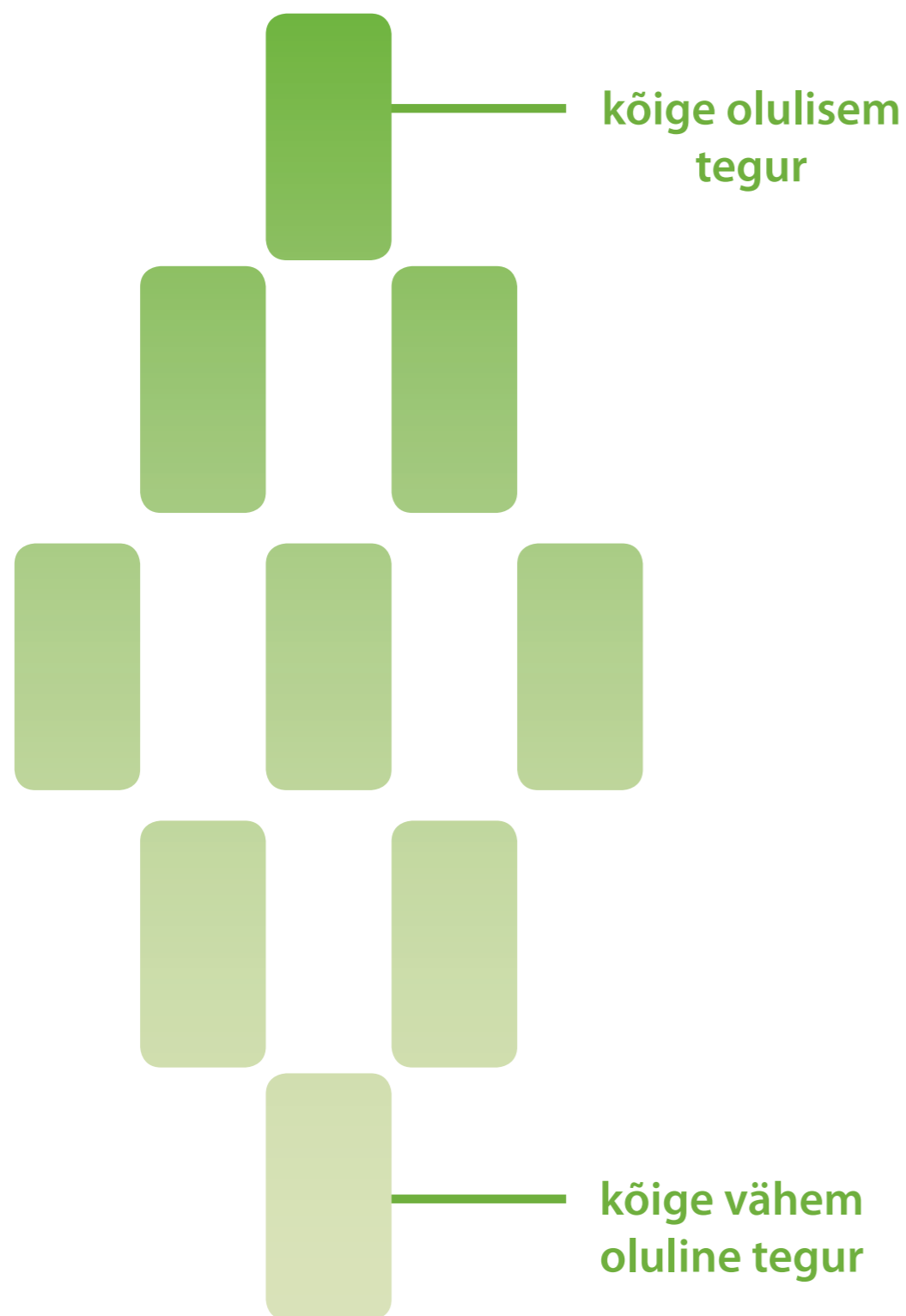

Teemantide pingerida

Mis see on?

Selle meetodi eesmärk on tekitada arutelu teatud hulga tegurite suhtelise tähtsuse üle. See aitab määratleda kõige olulisemat tegurit, millele järgnevad kaks veidi vähem olulist tegurit, millele omakorda järgnevad kolm, seejärel kaks ja lõpuks kõige vähem oluline tegur.

Seda kategoriseerimise meetodit võib kasutada erinevatel juhtudel, kui on vaja sõnastada ja määrata prioriteedid või mõne tegevuse suhtes otsus teha. Näiteks võib seda meetodit kasutada mõiste *areng* üheksa erineva määratluse hindamiseks või klassis kehtivate reeglite üle otsustamiseks.

Rollimäng

Mis see on?

Rollimängu läbiviimiseks pole vaja palju juhiseid. See on paindlik õppevahend, mis võtab vastavalt olukorrale erinevaid vorme ja sobib kõigile vanuserühmadele.

Mida teha?

Lugudel põhinev rollimäng on üks võimalus panna õpilasi nägema maailma läbi teiste inimeste silmade. Siinkohal tutvustame kaht lähenemist:

- „Stopp-stseen“: õpilased kuulavad osa loost ja seejärel mängivad selle läbi. Nad katkestavad tegevuse teatud stseenides ja arutlevad, mida nad parasjagu teevad ja kuidas ennast tunnevad. Järgmiseks palutakse neil mõelda, mis edasi juhtub, ja etendada loo arvatavat lõppu. Lõpuks avaldab õpetaja tegeliku loo ja lõpptulemuse. Selline meetod toimib hästi tõestisündinud lugude puhul, nii minevikust kui tänapäevast.
- „Kuumtool“: hea viis arendada õpilaste kriitilist mõtlemist ning selgitada välja nende väärtushinnangud ja arvamused. Õpilased otsustavad, milliseid küsimusi nad tahaksid mõnele konkreetsele loo tegelasele esitada. Seejärel palutakse ühel õpilasel „kuumale toolile“ istuda ja seda tegelaskuju mängida, samal ajal kui teised teda küsitavad.

Iga rollimängu puhul omab erilist tähtsust hilisem arutelu, sest siis tulevad õpilased oma rollidest välja ja selgitavad, kuidas nad ennast antud rollis tundsid ja miks neid sellised tunded valdasid.

Fotodel on meile tohutu mõju. Me puutume iga päev kokku sadade piltidega, mis mängivad olulist rolli meie arvamuste kujundamisel nii iseenda kui teiste inimeste kohta. Fotod ei räägi siiski kogu lugu. Meediakajastus Globaalsest Lõunast (arengumaadest) annab sageli omapoolse panuse negatiivsete stereotüüpide tekkimisele. Seepärast on tähtis, et nii lapsed kui täiskasvanud õpiksid fotosid kriitiliselt analüüsima. Visuaalne kirjaoskus on 21. sajandi inforikka ühiskonna põhiline märksõna. Head fotod annavad mitmeid võimalusi neid klassiruumis kasutada. Töö fotodega, millel on kujutatud inimesed ja paigad kogu maailmast, annab lastele põneva, väljakutseid pakkuva ja loominguilise võimaluse õppida, aitab koguda teadmisi ja arendada maailma suhtes kriitilist mõtlemist. Sama oluline on õpetada lapsi märkama erinevusi, mis eksisteerivad nii ühe riigi sees kui mitme riigi vahel, ning väärtustama seda, kuidas me globaalselt seotud oleme.

Fotode valimine

Enamik lapsi on harjunud vaatama pere ja sõprade fotosid. Fotode kui meediumi tuttavlikkuse ja vahetuse tõttu kipume eeldama, et nende abil klassis töötamine on lihtne ja otsekohene. Tuleb siiski meele pidada, et visuaalne kirjaoskus vajab väljaõpet. Lastele tuleb selgitada, miks antud fotot kasutatakse ja kuidas seostub see ülejäänud õppetööga.

Käesoleva kogumiku jaoks valitud fotod käsitlevad nelja teemat: perekond, toit, kodu ja kool. Pildid on nii arenenud kui ka arengumaadest ning toovad esile igapäevaelu erinevaid külgi. Fotode valimisel oli eesmärgiks tuua esile mitmekülgne pilt valitud teemadest, vältides samal ajal stereotüüpset teemakäsitlust. Seeläbi toetavad pildid mitmekultuurilist haridust ning aitavad kaasa arengudebatile.

Kui te soovite koostada mõnest riigist oma fotokomplekti, siis on oluline valitud paika mitmekülgsest esitleda, vältides üldistusi ja stereotüüpeid kuvandeid. Me oleme teile koostanud ka juhtnöörid positiivsete kuvandite esitamiseks. Need on teile abiks fotovaliku tegemisel. Ehk tekib teil soov koostada fotokomplekt oma kogukonnast – nii saaksid lapsed harjutada piltidega töötamist ja võrrelda neid muu maailma kujunditega. Sellise tegevusega on hea lapsi kaasa haarata, ergutades neid mõtlema, kuidas nad ise oma kogukonda ja selle mitmekesisust esindavad.

Fotode kasutamine

Fotode abil saab hästi sisse juhatada uue teema, näiteks perekond ja kodu, või kliimamuutuste ja inimõiguste küsimused. Fotod on abiks, et mõista laste juba olemasolevaid teadmisi ja arusaamu erinevate paikade, teemade või teiste inimeste elu kohta. Need annavad erapooletu lähtekoha, justkui foorumi, milles lapsed saavad jagada oma mõtteid, arutleda ja oma arvamusi enesekindlalt kahtluse alla seada.

Õpilastele tuleks anda võimalus fotode üle arutlemiseks, ilma et nad pelgaks anda „vale“ vastust või hinnangut. Lapsed tõlgendavad fotosid erinevalt, lähtudes isiklikest ootustest ja kogemustest, nende arusaamasid mõjutavad tavaliselt eelarvamused.

Antud meetod sisaldab erinevaid ideid ja tegevusi õppetöö läbiviimiseks fotodega. Seda on lihtne vastavalt vajadusele ümber kujundada ja kasutada erinevate fotokomplektidega.

Kuidas lapsed fotodele reageerivad ja neid „loevad“?

Uuringu kohaselt „ei näe“ fotosid vaatavad lapsed sageli seda, mida täiskasvanud arvavad neid nägevat. Järelkult on oluline kasutada meetodeid, mis aitavad lastel fotosid hoolikalt ja kriitiliselt vaadelda kui tervikut.

- Lapsed otsivad fotodelt tuttavlike vihjeid ning kasutavad neid foto tõlgendamiseks, isegi juhul kui nende arusaam vihjest ei kattu tegelikult ülejäänud pildi kontekstiga.
- Lapsed lisavad detaile, mida pildil ei eksisteerigi. Nad võivad „näha“ asju, mis seostuvad hoopis tundega, mida foto neis tekitab – tulenevalt olemasolevatest teadmistest ja eelarvamustest.
- Erinevas vanuses lapsed reageerivad fotodele erinevalt. Väiksed lapsed peavad väga oluliseks detaile, vanemad lapsed keskenduvad pigem pildi üldmuljele ja teemale. Ka ei pruugi nooremad lapsed märgata pildi tausta ja vaatavad eelkõige foto esiplaani, esiletükkivaid detaile.
- Lapsed kipuvad eirama tundmatut.

Meelespea fotode kasutamiseks klassis

- 1) töö fotodega peaks olema osa muudest klassitegevustest;
- 2) alustage fotodest, millel on kujutatud lastele tuttavd inimesed ja paigad, enne kui liigute vähem tuttavate kujundite juurde;
- 3) kasutage hea tehnilise kvaliteediga fotosid;
- 4) jagage lastele fotodel kujutatud inimeste ja paikade kohta võimalikult täpset infot;
- 5) julgustage lapsi otsima seoseid enda elu ja kogemuste ning fotodel kujutatute vahel.

(Võetud raamatust „Background to Using Photos“ ja avaldatud Oxfam UK loal.)

Tegevused, kus kasutatakse fotosid

Piltide valimine

Eesmärk

- vaatlemis- ja arutlusoskuse arendamine

Vajalikud vahendid

- valik fotosid, värvilised kleepsud

Tegevus

Tehke klassiruumis fotode väljapanek.

Andke igale õpilasele kaks värvilist klepsu.

Paluge õpilastel fotosid vaadata, valida välja kaks lemmikut ja märgistada need värvilise klepsuga.

Õpilased jagunevad paarideks ja räägivad, miks nad konkreetsed fotod välja valisid.

(Korraldage klassis arutelu - millised olid kõige populaarsemad fotod?)

Tagasiside ja arutelu

Millised fotod välja valiti? Miks?

Mõnede fotode kohta võib eelnevalt valmis mõelda konkreetsed küsimused.

Piltide kirjeldamine

Eesmärk

- arendada jutustamise, kuulamise ja vaatlemise oskusi

Vajalikud vahendid

- valik temaatilisi fotosid või ülevaatlikud fotod Ghanast/Malawist
- joonistusvahendid

Tegevused

Jagage õpilased paarideks ja andke ühele õpilastest üks foto, mida minuti jooksul vaadelda.

Seejärel paluge tal foto kummuli lauale panna ja kirjeldada seda oma paarilisele, kes püüab kuuldu paberile joonistada.

Võrrelge originaalfotot joonistustega.

Tagasiside ja arutelu

Milliseid kujundeid kõige paremini kirjeldati ja miks?

Mis välja jäeti? Miks?

Kas kirjeldati midagi, mida fotol tegelikult polnudki?

Kadreerimine

Eesmärk

- arendada arusaama, et fotod on ainult üks osa tunduvalt suuremast pildist

Vajalikud vahendid

- fotod
- suured paberilehed
- liimipaber ja värvipliatsid

Tegevused

Kinnitage foto suure paberilehe keskele.

Katke foto osaliselt liimipaberiga, jättes nähtavaks valitud detail(id).

Andke igale rühmale üks ettevalmistatud „kadreeritud“ foto.

Paluge rühmadeks jagatud õpilastel arvata, mida ülejäänud foto võiks kujutada.

Paluge neil joonistada ülejäänud foto.

Näidake õpilastele tervet fotot ja võrrelge kaht pilti.

Tagasiside ja hinnang

Mida olete pildile lisanud?

Miks tegite sellised valikud?

Kuidas erineb teie pilt originaalfotost?

Mis teid fotol üllatab?

Tagada
looduskeskkonna
püsivus

Mis jääb akna taha?

Eesmärk

- ergutada uudishimu, kriitilist mõtlemist ja küsimuste esitamist

Vajalikud vahendid

- valik fotosid
- mitu suurt paberilehte
- liimipaber
- värvipliatsid

Tegevused

Näidake klassile erinevaid fotosid ja arutage, mis neil toimub.

Julgustage õpilasi tähelepanelikult erinevaid kujundeid vaatama ja fotolt vihjeid otsima.

Kinnitage fotod suure paberilehe keskele (iga foto eraldi paberilehele).

Õpilaste paarid võivad fotot edasi arendada ja „laiendada“, joonistades selle ümber.

Tagasiside ja hinnang

Kas on midagi, mis kindlasti „laiendatud“ fotol olema peab?

Kui tõenäoline on, et tegelikult on seal midagi teistmoodi?

Mida arvate – miks fotograaf sellise pildi tegi?

Jutumullid

Eesmärk

arendada õpilaste empaatiavõimet

Vajalikud vahendid

- valik fotosid, millel on inimesed
- paber
- liimipaber

Tegevused

Lõigake paberist välja suured jutumullid.

Valige üks foto ja arutage, mis sellel toimub ning mida võiksid fotol kujutatud inimesed tunda.

Otsustage, mida inimesed üksteisele ütlevad, täitke jutumullid ja kleepige need fotole.

Seda harjutust võib teha paarides, rühmades või ringis.

Tagasiside ja hinnang

Mis on fotol sarnast õpilaste endi eludega?

Mis fotol kujutletust on õpilaste eludest erinev?

Too välja konkreetseid teemasid, nt mäng.

Pilti sisenemine

Eesmärk

- arendada empaatiat
- innustada õpilasi fotodesse süvenema

Vajalikud vahendid

- valik fotosid
- paber ja liimipaber
- joonistusvahendid

Tegevused

Õpilased joonistavad ja lõikavad välja pildi iseendast. Nüüd saavad õpilased „pilti siseneda“, kleepides oma joonistuse fotole.

Rääkige õpilastega inimese meeleaistingutest.

Paluge neil kujutleda, et nad on foto sees.

Mida nad näevad/kuulevad/haistavad/puudutavad/maitsevad?

Rääkige õpilaste ja fotodel kujutatud inimeste sarnasustest, nt majas elamine, perekonna omamine, soov mängida jne.

Tagasiside ja hinnang

Milliseid vihjeid leidsite fotolt selle kohta, mida võiksite kuulda või haista?

Kas leidsite palju sarnasusi enda ja fotol kujutatud inimes(t)e vahel?

Kas sooviksite seda paika külastada? Miks?

Küsimisaeg

Märkus õpetajale: see harjutus on kasulik mõne konkreetse teema õppimiseks. Te võite teha valiku fotodest, mis kujutavad üht riiki või teemat, nt kliimamuutust. Õpilaste esitatud küsimused võivad luua aluse antud teema või probleemi põhjalikumaks analüüsiks.

Eesmärk

- küsitlemisoskuse arendamine

Vajalikud vahendid

- fotod
- suured paberilehed
- värvilised viltpliiatsid

Tegevused

Andke igale rühmale üks foto, mis on kinnitatud suure paberilehe keskele, ja mõned pliiatsid.

Rühmad vaatavad tähelepanelikult fotot ja kirjutavad paberi servadele (foto ümber) kõik küsimused, mida nad foto kohta teada tahaksid.

Julgustage neid pildil kujutatut laiemalt mõistma, suhtuma kriitiliselt olemasolevatesse kujunditesse ja mõtlema, mida nad tahaksid teada saada.

Seejärel võivad rühmad ringis ümber fotode liikuda ja paberile küsimusi lisada.

Kasutage kirja pandud hinnanguid ja tagasisidet arutelu käivitamiseks.

Püüdke küsimusi rühmitada (kohalik/globaalne, kerge või raske vastata, erinevate teemade grupid jne).

Tagasiside ja hinnang

Kuidas leida küsimustele vastuseid?

Kas mõnele küsimusele ei saagi vastata? Miks?

Mis tüüpi küsimused on kõige tavapärasemad?

Algharidus kõigile

Lisainfot võib leida siit:

www.unmillenniumproject.org

www.un.org/millenniumgoals

www.undp.org/mdg